

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor cu privire la Planul de acțiune privind consumul și producția durabile și politica industrială durabilă

COM(2008) 397 final

(2009/C 218/10)

La 16 iulie 2008, în conformitate cu articolul 262 din Tratatul de instituire a Comunității Europene, Comisia Europeană a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

„Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor cu privire la Planul de acțiune privind consumul și producția durabile și politica industrială durabilă”

Secțiunea pentru agricultură, dezvoltare rurală și protecția mediului, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 28 ianuarie 2009. Raportor: dl ESPUNY MOYANO.

În cea de-a 451-a sesiune plenară, care a avut loc la 25 și 26 februarie 2009 (ședința din 25 februarie 2009), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 104 voturi pentru și 2 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 CESE salută „Planul de acțiune privind consumul și producția durabile și politica industrială durabilă” prezentat de Comisie, care propune introducerea unei serii de măsuri noi și modificarea mai multor prevederi legislative. CESE și-a exprimat și cu alte ocazii angajamentul față de dezvoltarea durabilă, ca o cale de urmat în vederea dezvoltării ecologice, economice și sociale în Uniunea Europeană.

1.2 Comitetul dorește să sublinieze vulnerabilitatea întreprinderilor, în special a celor mici și mijlocii (IMM-uri), în această perioadă de criză economică și financiară, precum și necesitatea de a se garanta că planul de acțiune va fi aplicat în așa fel încât să sporească eficiența și competitivitatea întreprinderilor și să contribuie la relansarea economiei, promovând totodată consumul și producția durabile.

1.3 Planul de acțiune propus de Comisie suferă, într-o oarecare măsură, de imprecizie în ceea ce privește conținutul și domeniul de aplicare, neajuns care trebuie remediat cât mai curând posibil, pentru a facilita punerea sa în practică, precum și pentru a asigura corecta sa evaluare de către sectoarele economice afectate. În acest sens, CESE solicită Comisiei să-și elaboreze planurile colaborând în mod corespunzător cu sectoarele implicate și ținând întotdeauna seama de criteriile științifice și tehnice solide, clare și aplicabile în practică.

1.4 Ca măsură complementară la eforturile pe care vor trebui să le depună diferitele sectoare economice, CESE susține ferm introducerea de măsuri de sprijin, în special în domeniul cercetării, dezvoltării și inovării, și amintește că aceste activități trebuie intensificate cu atât mai mult în perioade de criză.

1.5 Este foarte important ca Comisia să accepte ca toate sectoarele implicate să participe la elaborarea planului de acțiune. În acest sens, CESE își exprimă îngrijorarea cu privire la forumul detailiștilor, o inițiativă incompletă care ar trebui respinsă, deoarece ar impune condiții furnizorilor fără consimțământul acestora și prin forța poziției pe piață. Înlocuirea forumului detailiștilor cu o masă rotundă la care să participe toate sectoarele implicate, în condiții de egalitate, este singura soluție acceptabilă și viabilă.

1.6 Referitor la propunerea privind proiectarea ecologică, CESE dorește să atragă atenția asupra faptului că cerințele de mediu trebuie definite mai degrabă din perspectiva obiectivelor urmărite, decât din cea a soluțiilor tehnice la care se poate ajunge prin proiectare ecologică. Dezvoltarea continuă a performanțelor ecologice ale produselor trebuie realizată prin analiza ciclului de viață al acestora, care, la rândul ei, trebuie să facă referire la o serie de indicatori precum: emisiile de gaze cu efect de seră, consumul de apă, utilizarea energiilor neregenerabile, diminuarea biodiversității, poluarea aerului și a solului etc. Numai luând pe deplin în considerare toți acești factori, cu utilizarea metodologiei și abordării științifice corespunzătoare, se poate ajunge la o soluție adecvată.

1.7 În ceea ce privește etichetarea, CESE dorește să amintească faptul că, deși eticheta este un instrument important, ea nu reprezintă singurul mijloc existent de informare a consumatorilor, că o măsură adecvată ar fi armonizarea dispozițiilor din acest domeniu, pentru a facilita realizarea obiectivelor, și că anumite sectoare, precum cel alimentar, dispun deja de cerințe stricte în materie de etichetare. CESE consideră că educarea consumatorilor reprezintă soluția ideală pentru a-i sensibiliza, pentru a-i ajuta să facă alegeri în cunoștință de cauză și pentru a le schimba, astfel, modelele de consum.

1.8 În final, CESE dorește să afirme încă o dată că toate măsurile pe care vor trebui să le întreprindă agenții economici europeni pentru punerea în practică a planului de acțiune al Comisiei trebuie să se aplice și produselor importate, pentru a evita introducerea unui sistem discriminatoriu și împovăraător pentru producătorii europeni, pe propria piață internă.

2. Sinteza propunerii Comisiei

2.1 Uniunea Europeană a făcut pași importanți în vederea îndeplinirii obiectivelor de creștere economică și de ocupare a forței de muncă stabilite în Strategia de la Lisabona. În prezent se încearcă integrarea acestor progrese economice într-un cadru de durabilitate; în opinia Comisiei, acesta este un aspect care trebuie abordat fără întârziere.

2.2 Astfel, Comisia își prezintă strategia în Comunicarea COM(2008) 397 final, care urmărește susținerea unei abordări integrate, la nivel comunitar, pentru a încuraja consumul și producția durabile și pentru a promova o politică industrială durabilă. Această strategie le completează pe cele existente în domeniul utilizării energiei și, în special, pachetul de măsuri privind energia și schimbările climatice, adoptat de Comisie în 2008.

2.3 Documentul Comisiei prezintă un plan de acțiune care vizează îmbunătățirea performanței energetice și ecologice a produselor și încurajarea utilizării acestora de către consumatori. Obiectivul final îl constituie îmbunătățirea performanței ecologice a produselor pe tot parcursul ciclului lor de viață, punându-se accent pe acele produse cu potențial ridicat de a reduce impactul asupra mediului. Astfel, adevărata provocare rezidă în crearea unui cerc virtuos: îmbunătățirea performanței ecologice a produselor pe tot parcursul ciclului lor de viață, promovând și stimulând cererea de produse și tehnologii de producție mai bune și ajutând consumatorii să facă alegeri mai potrivite printr-o etichetare mai coerentă și mai simplă, fără a scăpa din vedere, în același timp, sporirea competitivității economiei europene.

2.4 Planul de acțiune este însoțit de opt măsuri, prezentate în continuare:

2.4.1 Proiectare ecologică pentru mai multe produse. Până în prezent, directiva privind proiectarea ecologică impunea cerințe minime în acest domeniu pentru produsele consumatoare de energie, precum calculatoarele, aparatele de încălzit, televizoarele sau ventilatoarele industriale; prin acest plan de acțiune, Comisia urmărește extinderea domeniului de aplicare a directivei la produsele care, deși nu consumă energie în timpul utilizării, au un impact indirect asupra consumului de energie (de exemplu, ferestrele). Alături de aceste cerințe minime, directiva va trebui să definească valori de referință voluntare pentru performanța ecologică, care trebuie atinse de produsele care respectă mediul.

2.4.2 Îmbunătățirea etichetării energetice și ecologice. Etichetarea asigură transparența în fața consumatorilor, indicând cantitatea de energie consumată sau performanța ecologică a produselor. De aceea, Comisia propune extinderea obligativității etichetării la o gamă mai largă de produse, inclusiv

produsele consumatoare de energie și alte produse care influențează consumul de energie. Pe de o parte, lista produselor care trebuie să respecte Directiva 92/75/CE privind etichetarea energetică, care în prezent impune specificarea consumului energetic pentru aparatele electrocasnice, va fi extinsă și la alte produse, cum ar fi ferestrele, pentru a preciza capacitatea de izolare a acestora. Pe de altă parte, sistemul actual de etichetare ecologică voluntară, care recompensează produsele ecologice, va fi simplificat și extins la servicii și produse precum alimentele și băutura.

2.4.3 Măsuri de stimulare. Planul de acțiune propune ca numai acele produse care ating un anumit nivel de performanță energetică și ecologică să poată beneficia de măsuri de stimulare și să poată fi achiziționate de statele membre și de instituțiile comunitare (fiind identificate după clase de etichetare, atunci când acest lucru este obligatoriu), lăsând totodată la latitudinea statelor membre decizia cu privire la momentul și modalitatea de acordare a stimulentelelor.

2.4.4 Promovarea achizițiilor publice ecologice. Autoritățile publice cheltuiesc 16 % din PIB-ul Uniunii pe achiziționarea de bunuri și servicii. Achiziționarea de produse și servicii ecologice ar putea transmite pieței un semnal clar și ar putea stimula cererea de astfel de produse și servicii. Din aceste motive, Comisia propune o nouă comunicare privind achizițiile publice ecologice, care să orienteze autoritățile publice în atingerea acestui obiectiv și care să conțină criteriile comune, obiective și specificații tehnice privind procedurile de ofertare.

2.4.5 Date și metode coerente. Comisia consideră că numai pe această bază se poate analiza performanța ecologică a produselor, se poate evalua pătrunderea acestora pe piață și se pot monitoriza progresele realizate.

2.4.6 Colaborarea cu detailiștii și consumatorii. Se va constitui un forum al detailiștilor, pentru a promova achiziționarea de produse mai durabile, pentru a reduce amprenta ecologică a sectorului vânzării cu amănuntul și a lanțului său de aprovizionare și pentru a-i informa mai bine pe consumatori.

2.4.7 Creșterea utilizării eficiente a resurselor, sprijinirea ecoinovării și consolidarea potențialului ecologic al industriei. Considerând că utilizarea eficientă a resurselor înseamnă crearea de valoare adăugată cu mai puține resurse, Comisia propune consolidarea eforturilor actuale prin acțiuni de monitorizare, promovare și evaluare comparativă. Aceleași acțiuni sunt propuse și pentru ecoinovare, pentru a spori importanța acesteia în cadrul politicii europene de inovare. De asemenea, Comisia propune instituirea unui sistem european de verificare a tehnologiilor de mediu, cu caracter voluntar și beneficiind de finanțare publică, care să permită creșterea încrederii în noile tehnologii care apar pe piață. În final, Comisia propune revizuirea sistemului actual de management de mediu și audit al UE (EMAS), pentru a ajuta întreprinderile să-și optimizeze procesele de producție și să-și îmbunătățească utilizarea resurselor. Obiectivul este sporirea participării întreprinderilor și reducerea costurilor pentru IMM-uri.

2.4.8 **Acțiuni la nivel mondial.** Comisia își extinde aspirațiile la nivel mondial, incluzând în propunerea sa promovarea de acorduri sectoriale în negocierile internaționale cu privire la schimbările climatice, încurajarea bunelor practici și colaborarea în acest domeniu, precum și impulsivitatea comerțului internațional cu bunuri și servicii.

2.5 Toate aceste obiective, prezentate în detaliu în planul de acțiune, sunt însoțite de trei propuneri legislative, privind:

- extinderea directivei privind proiectarea ecologică;
- revizuirea regulamentului privind etichetarea ecologică;
- revizuirea regulamentului EMAS,

precum și de o comunicare privind achizițiile publice ecologice.

3. Observații generale

3.1 CESE salută această ambițioasă inițiativă a Comisiei Europene, care reprezintă un progres în direcția unui model comunitar de durabilitate, și amintește că durabilitatea modelului comunitar a făcut deja obiectul unor studii și avize ale sale, printre care trebuie menționate:

- „Raportul intermediar biennial privind strategia de dezvoltare durabilă a UE”⁽¹⁾;
- „Impactul normelor europene de mediu asupra mutațiilor industriale”⁽²⁾;
- „Producția ecologică”⁽³⁾.

3.2 Conceptul de durabilitate implică integrarea celor trei piloni de bază: pilonul de mediu, cel social și cel economic. CESE sprijină obiectivul planului de acțiune de a îmbunătăți impactul asupra mediului al produselor pe tot parcursul ciclului lor de viață, însă amintește că nici ceilalți piloni – social și economic – nu trebuie neglijăți, dacă se dorește într-adevăr sporirea durabilității modelului.

3.3 Contextul actual

3.3.1 În iulie 2008, după mai mulți ani de analize interne, Comisia a decis să lanseze această comunicare cu privire la consumul și producția durabile și la Planul de acțiune pentru o politică industrială durabilă.

3.3.2 Fără îndoială, este vorba despre o provocare excepțională pentru economia industrială europeană și despre un nou model de producție și consum ce își propune să fie durabil. Însă caracterul ambițios al acestei propuneri nu trebuie să ne facă să pierdem din vedere contextul în care se

înscriu dezvoltarea acestei strategii și adoptarea măsurilor legislative care o însoțesc. Toate economiile din lume se confruntă cu o perioadă de criză financiară, împotriva căreia se adoptă măsuri la nivel național, comunitar și multilateral, al căror efect însă nu se va face simțit imediat.

3.3.3 În aceste circumstanțe delicate, pentru care se caută încă o soluție, Comitetul dorește să atragă atenția organelor legislative asupra efectelor pe care le-ar putea avea acest pachet de măsuri asupra economiei reale căreia i se adresează, și anume asupra industriei și a consumatorilor. Fără a pierde din vedere obiectivele sale laudabile, realizabile pe termen mediu, propunerea trebuie să țină seama de situația pe termen scurt și să nu creeze incertitudini sau sarcini suplimentare inutile pentru economia industrială.

3.4 Un aspect esențial al unei inițiative de o asemenea anvergură îl reprezintă claritatea și precizia cu care sunt transmise mesajele; în acest sens, ar fi de dorit un efort din partea Comisiei în vederea identificării cu mai multă claritate a sectoarelor economice și a domeniilor concrete vizate de această propunere. În cele din urmă, CESE dorește să sublinieze că planul de acțiune al Comisiei nu acordă suficientă atenție metodologiei și bazei științifice necesare pentru a institui un sistem comun de evaluare a impactului și pentru a împiedica proliferarea unor sisteme care pun sub semnul întrebării principiile pieței interne și produc confuzie în rândurile consumatorilor.

3.5 CESE salută propunerea Comisiei de a sprijini, prin intermediul unor măsuri de stimulare generoase, eforturile pe care vor trebui să le depună întreprinderile pentru a se adapta noii situații. În acest mod, la fel ca prin aplicarea principiului „poluatorul plătește”, se acordă sprijin celor care contribuie la protecția mediului și, în special, la consumul și producția durabile.

3.6 Dacă, într-adevăr, acest plan de acțiune propus de Comisie va presupune importante eforturi de adaptare și de îmbunătățire din partea producătorilor europeni, CESE dorește să atragă atenția asupra necesității de a se prevedea îndeplinirea fără excepții a noilor obligații impuse. Prin urmare, Comisia trebuie să garanteze aplicarea aceluiași tratament pe piața comunitară atât produselor importate, cât și celor europene, pentru a evita situațiile de discriminare și de dezavantaj comparativ care ar prejudicia pe nedrept producătorii europeni. Prin urmare, Comitetul consideră necesar să se efectueze în prealabil o analiză aprofundată a pieței interne, care să aibă ca obiectiv garantarea deplinei egalități de tratament între produsele comunitare și cele provenite din țări terțe.

3.7 Unul dintre elementele-cheie ale planului de acțiune îl reprezintă forumul detailiștilor. Cu toate că sprijină obiectivul urmărit (utilizarea durabilă a resurselor naturale limitate), CESE consideră că organizarea unui forum de lucru condus de sectorul desfacerii cu amănuntul nu reprezintă cel mai bun mijloc de a-l atinge.

⁽¹⁾ Raportor: dl Ribbe; JO C 256, 27.10.2007.

⁽²⁾ Raportor: dl Pezzini; JO C 120, 16.5.2008.

⁽³⁾ Raportor: dna Darmanin; JO C 224, 30.8.2008.

3.7.1 În acest mod, având în vedere structura actuală a pieței (detaliștii sunt puțini, însă au o putere considerabilă, în timp ce producătorii sunt un număr mare de întreprinderi mici și mijlocii), nu se va face altceva decât să se exercite presiune asupra furnizorilor și să se introducă discriminări între produse. Pentru a se asigura o funcționare corectă și echilibrată a forumului detailiștilor, ar fi logic să se stabilească metodele de lucru ale acestuia: forumul ar trebui să reunească toate părțile implicate în lanțul de aprovizionare (producători, distribuitori, sectorul logistic, consumatori, mediul academic), în condiții de egalitate, pentru a se garanta că aceștia colaborează pentru a găsi soluții.

3.7.2 Această platformă ar trebui, de asemenea, să promoveze măsuri voluntare în domenii precum metodele de măsurare și îmbunătățirea consumului durabil pe parcursul întregului proces.

3.8 În legătură cu directiva privind proiectarea ecologică, CESE își exprimă îngrijorarea cu privire la imprecizia termenului „produse energetice”. Ar trebui specificat cu claritate care este semnificația acestui termen și care sunt, cu exactitate, acele produse cărora li se aplică propunerea, deoarece aceasta este singura modalitate de a garanta un nivel minim de certitudine juridică în lanțul economic.

3.9 Planul de acțiune al Comisiei conține noi dispoziții în materie de etichetare. În această privință, CESE dorește să atragă atenția asupra necesității de a promova mai intens etichetarea ecologică, pentru a spori gradul de absorbție a acesteia de către

industrie, precum și de a standardiza dispozițiile în materie de etichetare, pentru a contribui la facilitarea îndeplinirii obiectivelor stabilite.

3.9.1 În plus, unele sectoare, cum ar fi cel alimentar și cel al băuturilor, sunt deja obligate să respecte cerințe stricte de etichetare, dată fiind natura produselor lor, care fac obiectul unor reglementări specifice.

3.9.2 Ca și cu alte ocazii, Comitetul amintește că există și alte mijloace de informare a consumatorilor (site-uri internet, servicii de apel gratuit), care sunt la fel de utile pentru atingerea obiectivelor propuse de Comisie. Va fi necesară efectuarea unei analize, atât de formă, cât și de fond, cu privire la etichetarea produselor. De asemenea, trebuie încurajată standardizarea datelor care figurează pe etichetele și pe marcajele produselor, deoarece aceasta poate favoriza schimburile, îi poate ajuta pe consumatori și le poate aduce beneficii producătorilor înșiși. Însă, în general, CESE consideră că educarea consumatorilor reprezintă soluția ideală pentru a-i sensibiliza, pentru a-i ajuta să facă alegeri în cunoștință de cauză și pentru a le schimba, astfel, modelele de consum.

3.10 CESE regretă faptul că nu există un sprijin mai hotărât din partea Comisiei pentru cercetare, dezvoltare și inovare, ca măsură de susținere pentru planul său de acțiune. Având în vedere că eforturile de cercetare trebuie menținute în special în perioadele de criză, Comitetul solicită intensificarea activităților de cercetare, dezvoltare și inovare în toate domeniile legate de consumul și producția durabile.

Bruxelles, 25 februarie 2009.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Mario SEPI
